

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok... 8.— kor. Na pol roka... 4.— « <i>Jednotlivé číslo 16 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor: JÁN BARTOS, krajiniský vyslanec Za vydavateľstvo zodpovedný: JÁN MOLNÁR, pápežský pralát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapest, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	---	---

Čujme korunného svedka!

Kde sú židia s frontu?

Židovskí vodcovia červených sociáldemokratov a slobodných murárov proti jeho Excellencii osvietenému pánu biskupovi dr. Ottokárovi Prohászskovi opravdovú polovačku zariadili preto, že mal smelosť povedať, že na frontoch bojišťa je málo židov. Čo v najslachetnejšom smysle slova a bez všetkej urážky spomenul osvietený pán biskup, to ako korunný svedok, krajiniský vyslanec Ladislav Fényes dokázal jeho minule v snemovni povedanou rečou, ktorú uvádzame v nasledovnom:

Neznám väčšieho nacionálneho nebezpečenstva — povedal — ako je dovandrovanie z Haliče. Vláda pre tak rečené ohrožované stolice síce dosť neskoro vydala nariadenie, aby odpredaj a kupovanie nemovitosti v tých stoliciach záviselo od mienky patričného krajiniského výboru, či to dovoli alebo nie, toto nariadenie ale rozprestrené malo by byť na celú krajinu a s druhej strany všemožným spôsobom treba prekaziť, aby ho dovandrovania z Haliče neprefiglovali. To ale ešte neni dosť, aby taký Haličan nemohol si kúpiť dom alebo pozemky, bo si on jednoducho zadováži povolenie ku prevádzaniu priemyslu, usídli sa a po desiatich rokoch môže si kúpiť aj dom aj pozemky. (Pravda! Tak je!) Títo Haličania ku príkladu ako agenti vína po desiatistícoch chodia po krajine. Znáam takého, čo roku 1914. *prišiel sem s desať korunami a včul má 5 millionov, má dom, vinice a nad bránu jeho domu dal si vymalovať freško s nasledovným vyobrazením:* na vrchu sú obračky, ženy sa krivia pod ťažkými puťňami, ktoré s vrchu dolu nesú, druhé oberajú hrozno, chlapi drúzgajú strapce vo veľkých kaďach, robotníci guľajú veľké sudy, slnko horúco pečie, jeden pán s cylinder-klobúkom na hlave a jedna vycibrená pani s lorgnet okuliarmi na dlhej zlatej retiazke v ruke, pohodlne hľadia na to, ako sa potí a morí poľnohospodársky ľud robotnícky. Hľa, tento dovandrováný Haličan tým jeho obrazom zrejme svedectvo vydal o tom, aký osud čaká na nás, keď sa týchto haličských dovandrova-

ných nesprostíme. (Pravda! Tak je!) Najmenej teda čo môžem urobiť, je to, aby som prosil vládu, aby väčšou pečlivosťou, väčšou energiou zaoberala sa s touto otázkou a každého Haličana, keď dobrovoľne nechce odísť, nech dá vyhnať z krajiny.

Veď u nás ku adoptovaniu dovandrovaných nielen kancelárie jestvujú, *lež týchto Haličanov váleční liferanti v ich priemyselných osadách upotrebujú aj ako robotníkov*, v krátkom čase, za jedon-dva týždne, stanú sa odborní robotníci, *pán minister honvédstva oslobodí ich od vojenskej služby a môžu si tu pokojne žiť*. Minule bol jedon u mňa, aby som mu pomohol, bo vraj vyhoreli. Videl som, že je to haličský utečenec. «Ako je to, že ste vy ešte tu,» pýtal som sa ho, «veď dľa policajného nariadenia, už dávno ste mal domov ísť?» — «Vyhoreli sme,» odpovedal mi. «Nuž prvej ako ste vyhoreli, mali ste domov ísť, veď je o tom aj nariadenie ministra,» povedal som mu. «Je, to sa ale nevzťahuje na nás,» odpovedal mi. A kto sú to tí «na nás»? pýtal som sa ho ďalej. «Nuž to sú tí — povedal — *čo sme sa do fabrík dostali, bo sme my váleční robotníci.*» On teda tu ostal s celou jeho rodinou. Takéto prefiglovania ministerského nariadenia treba teda prekaziť a to najprísnejším zakročením. (Schvalovanie. Výkriky: *Odšupovať ich!*)

Ráče, prosím, pohliadnuť na mestá, do dedín východných stolíc Uhorska a do samého hlavného mesta Budapešti. Ačpráve každý človek, čo mal zdravé nohy a ruky, musel ísť na front, *predsa všade je viacej obyvateľstva, ako bolo pred vojnou*. Zkadiaľ sa vzali tí ľudia? Padli snáď z neba? Nie, z Haliče prišli. Len tak si možno vysvetliť, prečo hlavné mesto Budapešť, ktoré pred vojnou sotva malo jedonmillion obyvateľov, *včul má jedonmillion a dvestotisíc*. Rodiny uhorských vojakov, úradníci prinútení sú cez zimu ísť bývať do prázdnych letníkov, kde deskami vietor fúka do ich bydlia a nemajú ho čím kúriť, *z Haliče dovandrovani ale tu nesmierne zbohatli na uhorských peniazoch, vyárendujú si pohodlné pánske bydlia a vyvaľujú sa v nich, ako dajakí potentáti.*

Dva objavy predstavujem ctenej Snemovni! Ráče pohliadnuť na milióny v potutvári ťažko pracujúceho ľudu, v jeho veľkých útrapách; ráče si pomysleť, jak nevýslovne mnoho musia trpieť naši hrdinovia na frontoch; ráče pohliadnuť do nemocníc zmrzačených invalidov, v ktorých títo zatvorení sú, ako v áreštach a o ktorých gróf Štefan Tisza svojim časom vydal nariadenie a ktorým zakázal po uliciach chodiť, bo vraj rozčuľujú obecnosť. (Hnutie.) Ráče pohliadnuť na hroby hrdinov, na tie opustené hroby, v ktorých v jednom hrobe nielen tisíce, lež i desaťtisíce ležia v jednom cintore a potom prosím ísť do kaviareň, do hostincov, orfeumov, koncertov, ku koňským dostihom. *Koho tam vidíme? Vidíme tam, desaťtisíce, stáťtisíce vypasených, mladých, od vojenskej služby oslobodených, ktorí každú kvapku ich krvi šanujú, ako najdrahšiu perlu, nesmierne zbohatli, požívajú všetko dobré sveta a váľajú sa v ich tuky!* Pán minister! Či si možno predstaviť obraz, ktorý viacej rozčuľuje, búri obecnosť, ako tento, ktorý na každom rohu ulice, za každým krokom spatrujeme každodenne? Nie po gangoch parlamentu prosím chodiť, lež po cestách života, prekaziť hrozné výstupky nestatočného bohatnutia a pôžitkárstva v čase všeobecnej neznesiteľnej biedy a najprisnejšími nariadeniami postarať sa o to, aby nesvedomíť, nenasýteľní vyzierači a zdieľači ľudu boli odstránení a poslaní na fronty, v potutvári ťažko pracujúcemu ľudu ale aby zabezpečené bolo stále a statočné vyžitie.

Všetkým židovským vodcom červených sociáldemokratov a slobodných murárov vrele odporúčame reč tohoto krajinského vyslanca, ktorý nepatrí síce ku našej politickej strane, ako korunný svedok ale nepodvratne im dokázal, *kde treba hľadať židov s frontu.*

Pochvalné účinkovanie kresťanských socialistov v Prešporoku.

Pre nedostatok miesta v predošlých dvoch číslach nemožno nám bolo ďalšiu zprávu podať o pochvalnom a v každom ohľade blahonosnom účinkovaní kresťanských socialistov v Prešporoku. Keď v tomto prítomne pokračujeme, na prvom mieste vyzdvihujeme ich shromaždenie, ktoré v záležitosti vedenia pokladnice chorých robotníkov vydržovali 20. júna. Ku tomuto shromaždeniu dostavilo sa 7—800 kresťanských robotníkov. Tajomník *Tobler* v jeho prednáške sociálno-politickej zaoberal sa s vedením pokladnice chorých robotníkov podporujúcej. Zápalistou rečou jeho, v ktorej prednesené udaje nepodvratnými dôvodami potvrdil, uchvátil celé poslucháčstvo. Zarovnak veľkých úspechov dosiahli aj predsedovia *Orbán* a *Haverla*. Kresťanských socialistov organizácia, ktorá prítomne má do 5000 členov, nedá sa vytvoriť zo samosprávy výšudanej pokladnice. Keď by do správy tejto ustanovizne svojich členov nemohla slobodne vyvoliť, nech tam dostanú prislúchajúce im miesta na základe parity. Toto žiadajú aj v resolučnom ich návrhu, ktorý upravili na komisára vlády,

na ministra obchodu a na štátny úrad robotníctva. Resolučný návrh predostrel tajomník *Tobler* a je nasledovného obsahu: «V zasadnutí vydržovanom 19. júna 1918., kresťansko-sociálnej odbornej organizácie rada v mene 5000 členov jednohlasne žiada, aby v samospráve prešporskej, robotníctvo poistujúcej pokladnice, do ohľadu vziať boli aj jej kandidáti do správy. Tisíce kresťanských socialistov nemôžu ďalej trpieť, aby pokladnica znovu dostala sa do takých rúk, v akých povstal deficit 200.000 korún. My žiadame slobodnú voľbu alebo polovicu členovstva v správe na základe parity. Nikdy neprivolíme k tomu, aby v tejto ustanovizni panovali jedine sociáldemokrati a prekazíme to každým prostriedkom.»

Sociálna prednáška v Prešporoku. Ku poslednej sociálnej prednáške, ktorú *P. László S. J.* minule držal, kresťanské robotníctvo vo veľkom počte shromažďovalo sa v miestnostach spolku kresťanských socialistov. *P. László* v jeho prednáškach zvláštnu váhu kládol *ku dokázaniu tej nepodvratnej skutočnosti, že pravý, svojej viere verne oddaný kresťan nemôže byť sociáldemokratom.* Členovia spolku výtečnému rečníkovi ich povdačnosť dokázali odovzdaním mu mohutnej kytky zvláštnych kvetín a za jeho ustávanie v mene spolku veľkolepou rečou poďakoval sa mu predseda, velebný pán *Haverla*. Zároveň predseda *Peter Haverla* mohutnú reč povedal o sociálnom diele osvieteného pána biskupa dr. *Ottokára Prohászku* pod názvom: «Kultúra a terror». Robotníctvo s veľkým oduševnením uzavrelo: telegrafične vysloviť hold jeho excellencii, osvietenému pánu biskupovi. Tajomník *Tobler* zvyklo jeho oduševňujúcou výrečnosťou uchvátil početné poslucháčstvo, keď mu v pravom svetle predstavil záhubné zásady boľševické, aké všestranne nestydia sa kolportovať červení sociáldemokrati. Do kresťanského sociálneho spolku z tejto príležitosti dalo sa zapísať 40 nových členov.

Z krajinského zákonodarstva.

Snemovňa krajinských vyslancov v zasadnutí v útorok, 9. júla vydržovanom pokračovala v pojednávaní návrhu zákona o volebnej reforme. Toto zasadnutie vyplnili rečami gróf *Julius Andrassy* a gróf *Št. Tisza* a zvlášte tým vynikalo, že *Štefan Tisza* grobianil *Andrassy*mu.

V zasadnutí 10. júla vydržovanom o návrhu zákona volebnej reformy rečnili: Markgróf *Georg Pallavicini*, *Georg Nehrebeczky*, *Ernest Bródi*, gróf *Štefan Bethlen*.

Karol Huszár, vyslanec Kresťanskej Soc. ľudovej strany interpelloval v záležitosti zaopatrenia mäsom budapeštianskej garnisóny. Poukázal v jeho interpellácii medzi mnohým iným zvlášte na to, že líferanti mäsa pre budapeštiansku garnisónu *Arnold Redner* a *Dávid Reisz* pri tomto válečnom lífrovaní každodenne bez všetkého rizika viacej tisíc korún zarábajú a ich osoh z tohoto lífrovania každoročne obnáša viacej miliónov.

V zasadnutí 11. júla vydržiavanom, návrh zákona o volebnej reforme vo všeobecnosti bol prijatý.

V zasadnutí 12. júla vydržiavanom snemovňa pokračovala v pojednávaní jednotlivých paragrafov návrhu. Pri pojednávaní návrhu o volebnom práve ženských, ministerpredseda odporúčal prijať nasledovný 3. §:

Volebné právo má každá ženská, ktorá mimo všeobecných v 1. §-e uvedených podmienok zodpovedá daktorej z nasledovných zvláštnych podmienok:

1. Zdarne odbavila IV. triedu obč. alebo stred. školy;
2. je manželkou alebo vdovou takého muža, ktorý zdarne skončil najvyššiu triedu strednej školy alebo iného občianskeho alebo vojenského učebného ústavu, ktorý je so strednou školou v rovnakom rangu;

3. slobodná, ovdovelá alebo zákonite rozsobášená ženská, ktorá prevádza poľnohospodárske, priemyselné alebo obchodné zamestnanie a buďto z jedného druhu dane osobite, buďto z viac druhov dane spolu, buďto v jednej a tej istej obci, buďto vo viac obciach platí prinajmenej 100 korún priamej štátnej dane.

Z Kresťanskej Sociálnej Ľudovej strany za volebné právo ženských rečnili: dr. Béla *Landauer*, dr. Alexander *Giesswein* a Karol *Huszár*.

Najbližšie zasadnutie snemovňa vydržiavala 17. júla.

Udalosti svetovej vojny.

Talianske bojište. Na frontoch talianskeho bojišťa v min. týždni dľa úrad. zpráw nebolo zvláštnej udalosti.

V *Albánsku* od Beratú na juhozápad v minulom týždni vznikly živšie boje, v súvisie s týmito bojami Francúzi pri hornom toku Devoli získali malý priestor.

Západné bojište. O ztratách Angličanov na západnom bojišti z Rotterdamu 13. júla oznámili nasledovne: Anglické časopisy píšu, že anglická armáda v júni utratila 4406 dôstojníkov a 135.729 mužov, válečné námorníctvo 40 dôstojníkov a 200 mužov. V apríli, máji a v júni súhrnná ztrata Angličanov činí 21.097 dôstojníkov a 337.918 mužov.

Bulharské bojište. Bulharský generálny štáb 10. júla vydal nasledovnú úradnú zprávu:

Naše útočivé čaty od Monastýru na sever vtrhly do nepriateľských zákop a vrátily sa s francúzskymi zajatými. V zákrute Černey a od Dobropolja na západ vzájomná delostrelecká činnosť bola časom živá. Na okolí Moleny našou palbou rozprášili sme nepriateľské výskumné oddelenie. Od Serresu na západ s oboch strán bola živá výskumná činnosť.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Berlin, 9. júla. Úradne oznamujú: Naše podmorské lode na zavretých vodách okolo Anglicka novšie potopily 17.000 tún priestoru nepriateľských obchodných lodí. Vo výsledku veľkú časť má pod vedením poručíka radovej lode Rabenauva stojaca podmorská loď, ktorá pri východnom pobreží Anglicka potopila šesť parníkov.

Šéf admirality.

Zprávy zahraničné.

Kühlmann, nemecký štátny sekretár vzdal sa úradu. Jeho zažakovanie prijal cisár Vilhelm. Odstúpenie tohto štátnika neznamená zmenu v politike Nemecka.

Bratianova vláda pod obžalobou.

Z Bukurešti úradne oznamujú: Na zasadnutí komory 12. júla vyslanec Strotci prečítal návrh, aby nasledovní ministri predošlej vlády: Jonel Bratianu, Vintika Bratianu, Kostinesku, Konstantinesku, Morzun Anglesku a Take Jonesku boli postavení pod obžalobu. Návrh obsahuje desať obvinení proti Bratianovej vláde, ktorá Rumunsko strhla do osudnej vojny. Návrh prijali so živým súhlasom.

Vrahovia grófa Mirbacha.

V predošlom čísle sme udali, že červení sociáldemokrati revolucionárski nemeckého vyslanca grófa Mirbacha zavraždili v Moskve. O tejto vražde petrohradská telegrafická agencia úradne oznamuje z Moskvy:

Kongress ruských sovjetov 4. júla väčšinou dvoch tretín hlasov vyslovil svoje uspokojenie s politikou sovjeta ľudových komisárov. Týmto zároveň bolo prejavené ohradzovanie sa proti tomu, aby vojna proti Nemecku bola obnovená. Strana ľavých sociálnych revolucionárov vtedy opierajúc sa na 1000 hláv počítujúce oddelenie námorníkov, ktorí pred niekoľkými dňami z Novorossijska prišli do Moskvy, ktorí váhali na nich sverené válečné lode zpätzaviesť do Sebastopola a namiesto toho pri Novorossijsku ich potopili, urobila pokus o zbranné povstanie, ku ktorému slúžilo za znak zavraždenie nemeckého vyslanca, ktorého zabil Anarejev a Blumkin, členovia strany ľavých socialistických revolucionárov. Ozbrojené oddelenia strany ľavých socialistických revolucionárov náhle obsadily poštový a telegrafový úrad, zatklý predsedu moskovského sovjeta Smiadoviča, zastupiteľa ľudového komisára vnútorných záležitostí Latisa a predsedu mimoriadneho výboru pre potlačenie protirevolúcie Dšerčinského. Sovjet ľudových komisárov 6. a 7. júla na robotníkov a na moskovskú posádku upravil vyzvanie, aby podporovali sovjety celého Ruska. Povstanie úplne potlačili a niekoľko sto povstalcov, ktorí ostali živí, zatkli. Pod predsedníctvom ľudového komisára pravosúdia vyslaná je osobitá vyšetrojúca komisia.

Mesto Podolin za svoje katolícke gymnásium.

Spišské mestečko Podolinec dňa 5. mája na svojom mimoriadnom valnom zasadnutí už urobilo prvý krok, aby svoje pod vedením Piaristov stojace gymnásium, ktoré je prítomne znovu len 4-triedové, priviedlo na cestu vývinu.

1. Zasadnutie uzavrelo, že počnúc od 1. septembra tohto roku zariadia v gymnásiume letný a zimný kúpeľ pre žiakov a profesorov.

2. Utvoria pre žiakov šesť 100—100 korunových stipendií, začnúc od školského roku 1918—19.

3. Professorom gymnásia uistia po 100 korún honoráru na uznanie ich účinkovania v gymnásiume, tiež od začiatku školského roku 1918—19.

4. Mesto zaviazalo sa, že na ciele internátu gymnásia složí väčší obnos. Že kolký, závisí od odpredaju lesa.

5. Zaviazali sa, že trotoár, zvlášte okolo gymnásia privedú do úplného poriadku, a síce hneď v prvých dvoch rokoch pokoja.

6. Zasadnutie uzavrelo i to, že používaním vodnej sily Poprádu uvedie električné osvetlenie tiež v prvých dvoch rokoch po vojne.

7. Podobne prispeje mesto k zariadeniu školského kinematografu.

Presvedčení sme, že aj stolica udobrí tieto uzavretia a nebude činiť prekážky, aby sa tieto blahonosné uzavretia už od budú. školského roku uskutočniť mohli.

Podolinec urobil prvý veľký krok k vývinu gymnásia. Teraz musí aj okolie: tak starolubovenský okres, ako aj Magura ukázať, že osud toho ústavu, ktorý lanského roku pripisom za svoj uznaiy, majú nielen na jazyku, lež aj v srdci. Vedúce kruhy Magury už uzavrely, že teraz s ľudom dovedna už aj skutkom a obetami pracovať budú na rozkvetu ústavu.

Jestli každý dotýčný, tak cirkevný ako aj svetský, vyplní svoju povinnosť, zachráni sa nielen terajšie štyri triedy, lež ústav znovu sa stať môže osemtriedovým, aby táto stará stredná škola k slávnej jej minulosti zaujala hodné a jej kultúrnemu povolaniu zodpovedné miesto.

Tiež obetavosti veľkej obce Podolinec v spojení s gymnásiumom, pod stálym direktorským a professorským dozorom stojaci jestvuje aj «žiacky stôl» (alumnium), kde žiaci aj v budúcom školskom roku za mesačných 40 korún dostanú jednoduchý síce, ale dobre pripravený a primerane k válečným pomerom dostatočný obed a večeru. Raňajky a byt (frištik a kvartiel) dostanú u jednotlivých mešťanov za mesačných 20—30 korún. Byt najat si voľno len s predbežným dovolením direktora. Kto chce jedávať pri «žiackom stole», ten musí o to do 1. aug. prosbu podať direktorstvu gymnásia.

Deti hospodárskych rodičov len v tom páde príjmu k «žiackemu stolu», jestli sa rodičia písobne zaviazu — čo pripojiť musia k prosbe — že na počiatku školského roku 1918—19. behom septembra, najneskôr behom októbra k podporovaniu «žiackeho stolu» prinesú 1 kilo sviňskej masti (šmalcu) alebo poldruha kila mastnej slaniny alebo prípadne zodpovednú zásobu masla alebo bryndze, ďalej 1 metr. cent zemiakov a pol metr. centa jačmeňa alebo raže (žita). Tieto potraviny zarátajú pri platení za kost v maximálnej cene. Za kost pri «žiackom stole» platiť treba mesačne vopred, najneskôršie do 5. každého mesiaca, a síce u direktora.

Školský zápis na školský r. 1918—19. bude 2., 3. a 4. septembra v direktorskej kancelárii od 9. do 12. hodiny predpoludním.

Franc Klein,
farár richvaldský.

Dôvera spišskému nadžupanovi.

Spišského fõispána baróna dr. Tibora Máriássyho v poslednom čase ostro napádajú z mungovskej strany. Z tej príležitosti poslali mu z Richvaldu nasledovný prípis:

Osvietený pán nadžupan! Proti tým nápadom, ktoré osvietenosť Vašu v poslednom čase stihly, prijmite výraz našej úprimnej dôvery a nášho vysokováženia.

Kristályfalu (Richvald), 24. júna 1918.

Franc Klein, farár richvaldský; Michal Majercsák, farár Mafašovský; Michal Sztankó, farár bušovský; Ladislav Herbszt, farár starovesský; Vendelín Huszka, farár lešnický; Ladislav Moys, farár haligovský, Rom. Lukács, farár relovský; Andor Varsányi, farár toporský; Andor Podolsky, kaplán švábovský; Felix Szepesi, direktor podolinského katolíckeho gymnásia; Jozef Oravec, r.-kat. učiteľ richvaldský; Peter Krávecz, dekan-farár hanušovský.

Novšie nariadenia.

Predávanie porúbaného dreva.

Minister obchodu stoliciam a mestám poslal prípis, v ktorom ich upovedomuje, že cieľom zamedzenia zneužívania pri predávaní porúbaného dreva chce nariadiť, aby porúbané drevo priekupci len dľa váhy smeli predávať. Minister vyzval právomocnosti, aby mu do 15. júla oznámily tie miesta, kde takéto predávanie porúbaného dreva možno uviesť.

Suchá strova žencom.

Minister stravovania v záujme zabezpečenia živnosti pre žencov nariadil Válečnej obilnici, aby podžupanom, poľažne mešťanostom vyassignovala pre žencov potrebnú suchú strovu. Túto strovu podžupani, poľažne mešťanostovia smú dať výlučne len pre žencov a len takým gazdovstvám, ktoré ju nevyhnutne potrebujú.

Odmena za včasné zemiaky.

Stravovací minister nariadil, aby Krajinská kancelária pre obchod so zemiakmi za odovzdané jej zemiaky vyše ustálenej ceny 60 korún, platila ešte 15 korún za metrický cent. Minister súčasne nariadil, aby v piešťanskom okrese stolice nitrianskej ranné zemiaky vzali pod zátvor.

CHYRNÍK.

Arcibiskup za invalidov. Kaločský arcibiskup dr. Arpád Várady pre invalidov obetoval 60.000, na válečný sirotinec 12.000 a na kláštor mníšiek v obci Kula v Bácske 20.000 korún.

Z biskupstva spišského. Osvietený spišský pomocný biskup dr. Martin Kheberich 30. júna za kňazov v spišskej diecézy vysvätil Štefana Faitha a Štefana Lyacha, ktorí vo Viedni skončili teológiu. — Na ôsmu

uhorskú válečnú požičku značili kanonici: Dr. Martin Pirhalla 20.000, dr. Anton Kurimszky 15.000, dr. Ján Jurik 15.000, dr. Ignác Zimmermann 10.000, dr. Fridrich Rolny 10.000 korún.

Z kňazov ostrihomského arcibiskupstva je 85 poľnú službu konajúcich poľných duchovných a z klerikov koná 87 skutočnú poľnú službu. — Za vicerektora ostrihomského semenišťa vymenovaný je Aladár Reviczky, ktorý doteraz vynikal svojou účinnosťou na poli náboženskom a karitatívnom.

Noví rožňavskí kanonici. Dr. Bélu Wahlnera, námestného rektora rožňavského semenišťa jeho veličenstvo kráľ vymenoval za kanonika rožňavskej kapituly a

Pápežské vyznačenie. Z Prešporoka oznamujú: Zriedkavo-krásne vyznačenie dostalo sa pápežskému komorníkovi rytierovi Evaristovi Czaykowskému, farárovi v Pozsony-Károlyváros. Pápež Benedikt XV. poslal mu svoju podobizeň, na ktorú vlastnoručne nasledovné slová napísal latinsky: «Na dôkaz nášho otcovského a povďačného srdca milému synovi nášmu Evaristovi Czaykowskému a duchovno-pastierskej starostlivosti jeho svereným veriacim posielame apoštolské požehnanie naše.» Zriedkavo-pekné vyznačenie slúži nielen vyznačenému k veľkej cti, lež je dôkazom pečlivosti Jeho Svätosti pápeža Benedikta XV., ktorý si takou otcovskou láskou vie oceniť účinkovanie horlivých kňazov.

Príchod kráľovského páru do Carihradu. (1. Kráľ Karol, 2. kráľovná Zita, 3. Sultán.)

Štefana Krompaszkého, dekana-farára obce Bolyg, za titulárneho kanonika.

Milodary biskupa. Vysvätený biskup, veľkovaradinský kanonik dr. Jozef Lányi na verejnoužitočné katolícke ciele obetoval 30.000 korún.

Nový biskupský námestník. Z Košíc oznamujú: Košický biskup dr. Augustin Fischer-Colbrie opáta-kanonika Karola Belkyho vymenoval za všeobecného biskupského námestníka. Svätý otec Pápež udelil mu súčasne titul präláta. — Do obce Hilyó za farára vymenovaný je Koloman Onderkó, kaplán obce Alsómislye.

Spišsko-richvaldská organizácia Kat. Ludovej Jednoty dňa 2. júna vydržovala poradu v prítomnosti asi 100 veriacich. Prednáška znela o potrebe, cieľi a o spôsoboch utvorenia potravného spolku. Prítomní uzavreli založenie potravného spolku (konsumu) a hneď aj upísali 10.000 korún na tento cieľ. Sbíeranie akcií (po 50 kor.) vedie sa ďalej.

Dvadsaťpäťročné kňazské jubiläum vo Spiši. Batizovský r.-k. farár Edmund Schürger, redaktor časopisu «Abstinens pap» (Abstinentný kňaz), 29. júna vydržoval svoje dvadsaťpäťročné kňazské jubiläum. Veriaci z tej príležitosti obdarili ho pekným cenným kalichom. Slávnosť pozdvihli: prepošt-kanonik dr. Martin Pirhalla so svojou rečou a patrón fary eis. a kráľ. komorník Edmund Máriássy so svojou prítomnosťou.

Vyznačení poľní duchovní. Poľnému duchovnému Michalovi Sztriszovskému, kňazovi košickej diecézy, rodákovi zo Spišskej Novej Vsi, jeho veličenstvo kráľ na uznanie hrdinského a sebaobetavého chovania sa pred nepriateľom udelil rytiersky kríž rádu Franca Jozefa s válečnou ozdobou a so šablami. — Jeho veličenstvo kráľ nariadil, aby Jánovi Urbanyecovi, res. poľnému duchovnému uh. kráľ. honv. veliteľstva iglovského okresu, na vedomie bolo dané najvyššie pochvalné uznanie.

Náboženský milodar. Z Richvaldu (Spiš) oznamujú: Hafčanská obyvateľka vdova Jánová Palkirová na opravu hafčanskej monštrancie obetovala 100 a na vonkajšiu opravu 500 ročného richvaldskeho kostola tiež 100 korún; toho roku veriaci richvaldskej farnosti na opravu svojho kostola obetovali už 1400 korún. — Na kresťanský potravný spolok (konsum) veriaci značili 21.350 korún.

Milodar spišského kanonika. Kanonik dr. Martin Pirhalla do Podolinca, kde skoro 20 rokov bol farárom, poslal 1000 korún pre chudobných.

Za katolícku mládež. Na ten krajinský pohyb, ktorý zaviedol Kruh Svätého Imricha poslucháčov budapešťanskej university k hmotnému podporovaniu katolíckej mládeže university a polytechniky, satmársky biskup dr. Tibor Boromisza obetoval 20.000, stolnobelohradský biskup dr. Ottokár Prohászka 1000, biskup Vilhelm Fraknoi tiež 1000 korún a pápežský pralát Ján Molnár 500 korún.

Navrátenie sa anglických vojakov do cirkvi. Dľa zprávy Unionsa počas vojny asi 40.000 anglických protestantských vojakov navrátilo sa do cirkvi katolíckej.

Oravská stolica 29. mája vydržovala svoje riadne jarné valné zasadnutie pod predsedníctvom nadžupana Georga Bullu. Z tej príležitosti stolica srdečne pozdravila vládu, znovu ju uistila o úplnej svojej dôvere a odstúpivším ministrom vyslovila svoje úprimné vďaky za dobrosrdečnú podporu stolici poskytnutú.

V trenčianskej stolici je stav jasenných siatín dobrý. Vývin rastlínstva je veľmi pokročilý. Včasný zemiaky vyvinujú sa pekne. Lucerna je silná a trojka slabšia.

Ostatný 48-nický šárišský honvéd. Z Prešova oznamujú, že nedávno v Prešove zomrel statkár Koloman Meliorisz, ostatný 48-nický honvéd šárišskej stolice. Zosnulý mal 96 rokov a r. 1848. slúžil ako nadporučík.

Spišská obec Hobgart (Komlóskert) ako patrón farárske bývanie základne dá teraz obnoviť a na ten cieľ obetuje 20.000 korún. Obec ďalej u košickej firmy Poledniak dá nové valcovo-mlynské zariadenie zhotoviť za cenu 42.835 korún, ktoré príde do mlyna v septembri.

Smrť. Z Prešova píšú: Dr. Desider Ráth, sudca prešovskej kráľ. súdnej stolice, zomrel. — Z Košíc oznamujú: Karol Tost zomrel 24. mája. V zosnulom oplakáva kanonik Barna Tost svojho otca. — V Kéžmarku 23. mája zomrel advokát Koloman Polyák v 68. roku života svojho. Kéžmarský kachliarsky majster Karol Hoszpotzky zomrel 74. roku života svojho. Nebohý bol statočným a výtečným priemyselníkom.

Z ovocia neslobodno páliť lieh. Vláda vydala nariadenie, v smysle ktorého vyjmúc malín, boroviek a slivák zakázané je každé iné ovocie a ovocný konserv použiť ku páleniu liehu (špiritusu). Dľa nariadenia slivky spracujúce ústredné pálenice aspoň z 10% ov prevzatého množstva letných slivák a aspoň z 35% ov prevzatého množstva jasenných slivák povinné sú navariť lekváru alebo nasušiť slivák.

Zlatá medaila hrdinskosti slepému vojakovi.

Z Košíc píšú: Georg Pirics, kaprál 66. pešieho pluku, po 39-mesačnej službe na bojišti lanskoročného septembra ztratil obe oči v ohňovom pekle talianskeho bojišta. Odvtedy opatrujú ho veľkou oddanosťou v Košiciach. Hrdinského kaprála jeho veličenstvo kráľ teraz vyznačil zlatou medailou hrdinskosti, ktorú v tieto dni generálmajór Albrecht slepému vojakovi slávnostne pripäl na prsia. Generálmajór peknými slovami pozdravil nešťastného vojaka, pred ktorým defiloval s hudbou v slávnostnom pochode jeden cüg jeho kamarátov na čele s nadporučikom.

Znížili cenu ranných zemiakov. Minister stravovania vydal nariadenie, ktorým maximálnu cenu včasných zemiakov počnúc od 6. júna znižuje zo 100 na 80 korún za metrický cent, zároveň úrodu včasných zemiakov aj v okrese Bodrogköz v zemplénskej stolici berie pod zátvor.

Štatárium vo válečných závodoch. Dľa zprávy «Reichspost»-u v Grázi vo všetkých válečných závodoch vyvesili 25. mája datovaný oznam tamojšieho vojenského veliteľa baróna Lukasa, v ktorom vo všetkých tamojších válečných závodoch nariaďuje štatárium. Dľa tohto, za vzburu, uskočenie a za podnecovanie ku previneniu sa proti vojenským, na prísaha zakladajúcim sa proti povinnosťam a za lúpež budú trestať zastrelením alebo obesením.

Ktorý okrádal svoju matku. Vojenský úskok Franc Vinceze v obci Mezötelegd svojej matke ukradol kravu a predal ju za 5000 korún. Matka oznámila to predstavenstvu. Poneváž bol vojenským úskokom, šli pre neho žandári. Vinceze ušiel pred žandarmi a skryl sa do jednej hájnickej koliby. Žandári našli ale jeho úkryt, keď sa ale blížili k nemu, prijal ich výstrelmi z revolyvera. Žandári obkolesili kolibu a oslovili ho, aby sa poddal. Vinceze nato znovu viac ráz strelil na žandárov, potom vyskočiac z koliby začal divo utekať. Žandári prenasledovali ho, strelili za ním, jedna guľka ho trafila a mrtvý klesol na zem.

Keď niet dohánu. V obci Bácsalmás roľník Michal Orosz šiel do obchodu Petrovej Tuch, aby si kúpil dohánu. Obchodníčka mu vysvetlila, že nemá dohánu. Starý muž sa na to tak nazlostil, že jej vybil všetky obloky.

Srazil sa vlaky vo Francúzsku. Na železničnom nádraží raphelskom jeden urlaubovaných vojakov vezúci vlak srazil sa s nákladným vlakom. Osem vojakov zomrelo a ranených bolo 22.

Smrť. z Ostrihomu píšú: Ján Lőrincz, vicerektor ostrihomského semenišťa, zomrel v Ostrihome v 71. roku života svojho. Za 26 rokov bol farárom v obci Sósartyán. Nebohý bol horlivým bojovníkom kresťanskej myšlienky a pre svoju dobrosrdečnosť požíval veľkú úctu.

Veriaci jurgovskej farnosti v Spišskej Magure k podporovaniu katolíckej mládeže university obetovali 300 korún.

Židovská otázka v Uhorsku.

Osoh úžerníkov s petrolejom.

Po dedinách včul už 10 korún pýtajú za jeden liter petroleja. V Budapešti a na vidieku židovskí malí sklepníci s petrolejom prevádzajú nestydatú úžeru. Za jeden liter petroleja berú od žien 10—15 vajec. Poneváž ale jedného vajca maximálna cena je 64 halierov, za liter petroleja smeli by pýtať len 60 halierov. Z tohto vidno, jak neslýchanou úžerou dedinský ľud vyžierajú židovskí malí sklepníci. Keď o krok zpiatky ideme ku židovským veľkokupcom, spatrujeme toisté nestydaté vyžieranie ľudu. Posiaľ ešte nikdy ani jeden podnik neopovážil sa pred verejnosť vystúpiť tak hrozným zdrazovaním tovaru, ako to včul petrolejové fabriky robia uverejnením ich minuloročnej súvahy. Číselné stĺpce tejto súvahy nepodvratne charakterisujú, aké zdrazovanie a akú nehanebnú špekuláciu prevádzajú v týchto fabrikách.

Apollo úč. spoločnosť čistenia petroleja, pri sedem millionov kapitálu v účastinách, vykazuje minuloročného osohu 4·6 millionov. (Kapitál jej účastín donášal jej teda 65%-ov.) «Hazai Kőolajipar úč. spol.» zaklučuje jej súvahu s osohom 90%-ov. *Pred vojnou tieto podniky ani dividendy nevedeli platiť.* Prítomne len ich rezervy zdvihly na 13, patrične na 14 millionov. Tento neslýchaný výsledok mohly dosiahnuť výlučne kunštovným zdrazovaním.

Nie s menším úspechom pracovali aj ostatní úžerníci-fabrikanti. Biharsiládska Olajipar fabrika zarobila trištvrte kapitálu jej účastín; budapeštianska «Ásványolajgyár» zarobila blízko 100%-ov. Podobne neobyčajne veľký zárobok vykazujú i nasledovné fabriky: «Kőolajiparfinomító úč. sp.» 80%-ov; «Magyar petroleumipar úč. sp.» 85%-ov; «Olajművek úč. sp.» (Kohn Adolf a Spoločník) 50%-ov; «Orsovai Petroleumgyár úč. sp.» 60% ov; «Vacuum Oil Company» 70%-ov; «Olajipar-Társaság 75%-ov.

Tieto obrovské zárobky židovskí fabrikanti v ich súvahách uznávajú dobrovoľne, koľko ich ale zatajujú, o tom nikto nevie. Dosť na tom, že tieto židovské podniky pred vojnou zväčša so ztrátou pracovali, včul ale platia nielen veľké dividendy, lež nesmierne zdvihly aj kapitál ich účastín.

Za týmito petrolejovými fabrikami stojacim veľkým bankám, Tautsek, Freund a Kohnovcom, nepočtené milióny osohu donášala hrozitánska úžera. Dedinský ľud ale a kresťanské obecnstvo celej krajiny nevýslovnú biedu trie pre nestydatelné lakomstvo petrolejových rytierov. Kedy že už títo a všetci betiari rebachu lapa sa lepšieho rozumu a nastúpia cestu statočného kupectva?

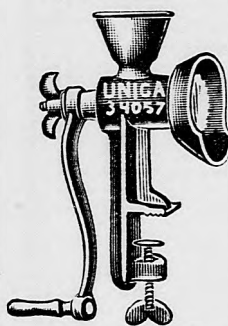
Čestný menoslov.

Minule len v jeden deň pre zdrazovanie a podobné zbojstvá odsúdení a pokutovaní boli nasledovní: Leova Schillerová, Móric Grünfeld, Samuel Lampel, Teresia Sugár, agent Steiner, agent Pop, Ignácova Ligeti,

Sigfried Turteltaub (Tolnai), Vilhelm Sugár, Alexander Kemény. Len na sám Budapešť padne ročne asi 36.000 trestných pádov proti židom.

Zrelí. Na obchodnej škole v Ungvári t. r. boli nasledovní žiaci uznaní za zreých do života (t. j. složili matúru): Koloman Herschkovits, Alexander Grossmann, Maria Ausländer, Lili Steinhardt, Regina Weisz, Serena Schwarz, Ella Herschkovits, Gizela Rosenbaum, Regina Blumenstaub. Teda všetko takí, ktorých otcovia s katanom a pajesami sa vkradli k nám z Galície. Kým naši kresťanskí synovia umierajú pri Piave, v Ungvári Móric a Regina stanú sa zreými.

„UNICA“

Nevyhnutne potrebný stroj s každej domácnosti.
Zákonom chránený.

jedinký, výborný, kávu, mak, orechy, koreníe a cukor rýchlo mlejúci stroj. Unica známky rýchlo mlejúci stroj s lievikom násypu a výtok mlyva z jedného kusa je uliaty a následkom zvláštnej jeho ústrojnosti rýchlo vypúšťa najľahšiu hmotu.

Király Aloiza následník,

Király Sándor

Budapest, VI.,

Felsőerdősor-utca 6.

Sirkový vklad (Einschlag)

Sväzok (20 kúskov) 10 korún.

Dorába a hneď zasiela

MAYER SÁNDOR
ESZTERGOM.

Bezkarotkyzasiela

Schäfer Miksa, I., Döbrentei tér 4.

Sandales d'evnou podešvou pivotriednej jakosti 23—30 po K 8.20, 31—35 po K 9.50, 36—40 po K 10.7. Druhotriednej jakosti 23—27 po K 4.50, 28—34 po K 5.50, 35—42 po K 6.50. Papuče pre žencov po K 8.30. Papuče pre ženské domové papuče s linoleum podešvami do 11.30 K. Domové papuče s linoleum podešvami 21—24 po K 18. Nezodpovedný tovar sa zpiatky prijma.

Zdarma dostane každý na požiadanie

môj hlavný cenník o hodinách, zlatom a striebornom tovare a o hudobných nástrojoch, husle za K 14.—, 20.—, 25.— a vyše. Dobré harmoniky K 70.—, 80.—, 100.—, 120.—. 8 radové K 200.—, 240.—, 280.— Zámena dovolená alebo navrátenie peňazí. Rozposiela na poštovú dobiereku alebo na vopred poslaný obnos vyzvozný dom **Ján Konrad** cis. a k. dvorný zásielca Brúx číslo 1817. (Čechy.)

8 halierov

za poštovú dopisničku stojí

Vas môj hlavný cenník, ktorý Vám na požiadanie zdarma pošle prvá dieľna hodin

Ján Konrad

cis a k. dvorný zásielca Brúx 1 B. Číslo 1818. Nickel alebo ocelové hodinky K 30.—, 35.—, 40.—, armáde radium hodinky K 25.—, 32. Hodinky s dvojistou pokrývkou z bieleho kovu a Gloria striebra K 40.—, 45.—, v goldín zátvorke K 37.—, 43. Budičky a stenové hodiny vo veľkom výbere. Zásielky s poštovou dobiereku. Zámna dovolená alebo navrátenie peňazí.

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre lichvu s patent strunou strednej jakosti **11 korún 50 halierov**, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobaleni týkajú sa objednávateľa. K objednanu pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobierkou.

LENDVAI MÓR vývozný dom,
Budapest, VII., Kertész-utca 43.

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch**-a zákonom chránená

Skabofom-masť

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na próbú **K 3.-**, veľký tegel **K 5.-**, rodinná dávka **K 12.-**. Adresa K objednanu:

Dr. E. Flesch-a
„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

PEHY.

Ku odstráneniu pehov potrebujú všeliaké prostriedky. Všetky tieto prostriedky zakladajú sa na tej istej zásade, totiž aby pehy upotrebovaním týchto prostriedkov stali sa bledšími. Takéto upotrebovanie ale není v poriadku. Jestli pehy celkom chceme odstrániť, vtedy není dost na tom, aby pehy boli bledšie bo oni zastavením upotrebovania týchto prostriedkov znovu sa zjavia. Preto tieto celkom treba zničiť. Odstránenie pehov, flakov a pukov úpne dosiatnuť možno jedine upotrebovaním prostriedku **Santo creme**. Tvár každodenne potrieme Santo cremom a potom umyjeme Santo Prachom. Pehy celkom zmiznú a miesto nich vidno peknú ružovobiele farby kožu tváry. Táto creme zhotovuje sa dľa úpravy dr. Hager profesora university, je zákonom chránená, zcela neškodná a jedinký istotne účinkujúci prostriedok. **Cena 5 kor., poštou franco 5.95 kor.** Ku každej škatulke pripojuje sa úprava upotrebovania a jedna škatulka prášku. Diskrétno rozposielanie, pri zaslaní obnosu v kolchoch, poštovou poukážkou alebo s poštovou dobierkou.

J. Kukla, Praha, Perlová-ulica 73.

V Budapešti k dostaniu v lekární **Ladislava Szold V., Balthory-utca 18.**

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskej dĺžky **LOREY VLASMI**, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masť. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prchnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a ľahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: 6, 10 a 15 kor.

Poštové zásielky vyhavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierkou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

Prostriedok ku

rasteniu vlasov,

akého ešte nebolo. Behom krátkeho času narastú od neho bujné vlasy a prekazí výpadávanie vlasov, ochráni pred časným ošedivením, behom mesiaca skvelý výsledok. **Cena 10 a 15 K.** Poštové trovy **1.60 K.**

BOTAR C. REGINA, Budapest, Erzsébet-körut 34.

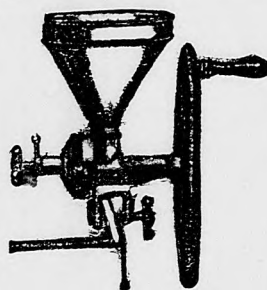

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj najdokonalejšie možno regulovať. Ľahkej prácečnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou **90 korún**, s prípravou na nohy **150 korún**.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela
IMRICH TÓTH, Jászsósószentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

„TEXAS“

medzi malými strojmi ku šrotovaniu je najvitečnejší.

Cena 110 korún.

Truhlička na poštu zdarma. Všetko možno na ňom šrotovať od najdrsejšieho po najľahšie. Pri objednaní popredku treba poslať **20 korún**.

„UNIKUM“

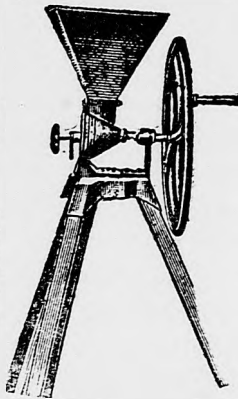
väčší ručný stroj ku šrotovaniu na 3 nohách so šrotovačkami z čistej ocele, váži **28 kilov**.

Cena 175 korún.

Na tomto stroji všetko možno šrotovať od drsého po najľahšie ako múka. Pozor! Zvlášte na meno treba pozor dávať. Pri objednaní prosíme popredku poslať **30 korún**.

Zasiela:

Jozef Marosi a Syn, Esztergom 15.

NAJDOKONALEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu obilie somleť môže Obrovskej schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena K. 150.

Tenistý stroj k prípraveniu na stól alebo postavec bez nôh **K 120**, menší k domácejmu upotrebeniu **K 80**. Objednanie prosíme na poštovej poukážke a zaslať treba aj

10.— K závdavok.

K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať.

Výlučná adresa objednaní:

PAVEL SOHR

Somoğyszil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.

